SERIA DE AUTOR

ERIC-EMMANUEL SCHMITT

Milarepa

roman

HUMANITAS fiction

SERIA DE AUTOR

ERIC-EMMANUEL SCHMITT

Serie coordonată de DENISA COMĂNESCU

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

Milarepa

Traducere din franceză de ILEANA CANTUNIARI

HUMANITAS
fiction

Coperta seriei: Gabi Dumitru
Redactor: Iustina Croitoru

ERIC-EMMANUEL SCHMITT
MILAREPA
© Editions Albin Michel – Paris 1997
Published by arrangement with Literary Agency „Agence de l'Est".

© HUMANITAS FICTION, 2006 pentru prezenta versiune românească (ediția print)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României SCHMITT, ERIC-EMMANUEL
Milarepa / Eric-Emmanuel Schmitt; trad.: Ileana Cantuniari. Bucureşti: Humanitas, 2006
ISBN (10) 973-50-I452-I; ISBN (13) 978-973-50-I452-0
I. Cantuniari, Ileana (trad.)
821.133.I-31=135.1

Totul a început cu un vis...

Munți înalți... O clădire așezată pe stânci, o clădire roșie, de un roșu stins, un roșu ca al soarelui în amurg; mai jos, hoituri de câini care putrezeau acoperite de un noian de muște... Vântul îmi încovoia spinarea. În vis, stăteam în picioare, dar aveam impresia că mă aflu foarte sus, mai sus decât mine însumi, deasupra unui trup destul de delicat, uscat ca o aripă de fluture.

Era trupul meu și totuși nu era al meu. Prin sânge îmi circula o nesecată ură, ce mă împingea din urmă să caut pe poteci un om pe care voiam să-l ucid cu bâta; ura era atât de puternică – un lapte negru clocotitor – încât până la urmă a dat pe dinafară și m-a trezit.

M-am regăsit eu cu mine însumi, doar cu mine, în așternuturile mele obișnuite, în camera mea din Montmartre, sub un cer parizian.

Visul m-a amuzat.

Numai că visul s-a întors.

De unde vin oare visele?

Și pentru ce se năpustea acesta asupra mea?

Noapte de noapte mă pomeneam bătând lungile drumuri pietroase cu răzbunarea aceea ascunsă în suflet. Și mereu aceleași hoituri de câini și bâta din mâna mea care-l căuta pe omul pe care trebuia să-l doboare.

A început să mi se facă frică. În mod obișnuit, visele apar, apoi se șterg. Visul ăsta părea să se instaleze definitiv! Începeam să frecventez două lumi, la fel de stabile, la fel de fixate: aici, la Paris, lumea la lumina zilei în care mă loveam de aceleași mobile, mă ciocneam de aceiași oameni, în același oraș; iar acolo – dar unde oare, acolo? – lumea munților înalți de piatră, în care voiam să ucid un om. Dacă visele se repetă în miezul vieții trăite când ești treaz, cum să nu crezi că e vorba de o a doua viață pe care o trăiești? Oare ce poartă îmi deschisese mie somnul?

Răspunsul a zăbovit doi ani până să capete chipul unei femei.

Era o femeie vagă precum fumul țigării pe care o fuma; stătea în fundul cafenelei unde obișnuiam să-mi iau micul

dejun, singură la masă, cu privirea pierdută în rotocoalele de fum care o înconjurau. Îmi ronțăiam cornul fixând-o cu privirea, fără gânduri ascunse, doar aşa, pentru că făcea parte dintre acele ființe la care te uiți fără să ştii prea bine de ce te atrag.

Femeia se ridică şi veni să se aşeze în fata mea. Îmi luă cornul din mână şi-l termină în locul meu. Era un gest atât de firesc, încât nu m-am împotrivit. Apoi cătă țintă în ochii mei:

— Tu eşti Svastika, zise ea. Eşti unchiul. Eşti omul prin care s-a întâmplat totul, pietricica de care te împiedici la început de drum.

— Nu cred, am spus eu simplu. Eu sunt Simon.

— Nu, zise ea.

— Ba da, Simon, aşa mă cheamă de treizeci şi opt de ani.

— Nu ştii nimic, mi-o tăie ea. Te cheamă Svastika. Străbați de veacuri munții din vise, încercând să-ți purifici sufletul. Ai vrea să te eliberezi de ură. Nu vei izbuti decât istorisind povestea aceluia cu care te-ai luptat, povestea lui Milarepa, cel mai mare dintre sihaştri. Când o vei fi istorisit de o sută de mii de ori, vei scăpa în fine de samsara, migrația ta în cerc şi fără sfârşit.

Şi se întoarse să se aşeze la locul ei, izolându-se îndărătul unui zid albăstrui şi tremurător de fum. Repeta întruna:

— De o sută de mii de ori, mă auzi, de o sută de mii de ori...

Evident, mi-am spus că era țicnită, dar reținusem cele două nume, Svastika şi Milarepa, unchiul şi nepotul, aşa că am făcut cercetări să-i identific. Într-o bibliotecă am descoperit cântecele lui Milarepa, venerabilul şi puternicul yoghin. Şi am pornit într-o călătorie spre Tibet pentru că voiam să merg acolo, sus, pe acoperişul lumii. Şi am citit poemele pe care le-a transmis ucenicilor lui. Şi am aflat, la treizeci şi opt de ani, că mă numeam efectiv Svastika şi că purtam acest nume de nouă veacuri.

Visele mele mi-au spus-o: am fost câine, furnică, rozătoare, omidă, cameleon şi muscă de băligar. Până acum, am avut puține vieți omeneşti pentru a mă elibera povestind.

Am migrat destul de rău. Mult prea adesea şobolan sau şoarece; mult prea adesea mort într-o capcană sau în botul

unei pisici. În trupul ăsta de acum, trebuie să mai îndrept ce se mai poate îndrepta. În seara asta, după socotelile mele şi cele din vise, cred că mă apropii de cea de-a suta mia oară...

Să fie cumva povestirea cu numărul nouă sute nouăzeci şi nouă de mii nouă sute nouăzeci şi nouă? Să fie oare cea cu numărul o sută de mii?

Cu asemenea cifre, cum vreți să țineți o socoteală precisă?

Povestea mea începe în Tibet, în ținutul din inima țării dinspre miazănoapte.

Eram păstor.

Într-o zi, demonii s-au strecurat în trupul caprelor şi iacilor mei; animalele asudau de fierbințeală, picioarele le tremurau, umblau amețite şi mureau într-un răstimp de câteva zile, cu balele curgându-le. Boala lor m-a lăsat sărac lipit pământului.

Ducând doar câteva boccele din puținul rămas, am sosit acasă la vărul meu cu nevasta şi fiii mei. Vărul ne-a primit foarte frumos la Kyagnatsa. În casa lui creştea micul Milarepa, care a dat fuga înaintea noastră să ne întâmpine.

Îmi amintesc de primul lui zâmbet, în prag unde ținea uşa deschisă.

Copilul Milarepa s-a tulburat foarte tare când a aflat de nenorocirile noastre, ne-a plâns de milă, ne-a îmbrățişat, a vrut să-şi dăruiască toate jucăriile fiilor mei. Iar când a descoperit că ne rămăsese, nevestei mele şi mie, doar câte un singur strai pentru fiecare, doar o singură haină pe care n-o puteam spăla decât în zilele când era frumos, a jelit. Într-o singură clipă, mila lui m-a acoperit de păduchi şi de zdrențe. Bunătatea lui mă înjosea. În suspinele lui din seara aceea, am descoperit că eram sărac.

În seara aceea, seara lacrimilor, am ştiut că-l voi urî în veci.

Am muncit din greu. Banii se puteau câştiga lesne în ținutul acela. În câțiva ani, am strâns o avere.

Milarepa avea şase ani când şi-a pierdut tatăl. Vărul meu mi-l lăsase mie în grijă cu limbă de moarte, la fel ca pe sora lui mai mică şi pe mama lui. Bunurile lor, iaci, cai, oi, vaci, capre,

măgari, ogorul cu trei laturi şi loturile, cât şi tot ce se afla în pod, aur, argint, aramă, fier, turcoaze, ţesături de mătase şi hambarul cu grâne, totul mi-a fost încredinţat mie în mod provizoriu, până ce Milarepa avea să ajungă la vârsta când va putea avea grijă de gospodărie.

Dinaintea trupului rece al vărului meu şi în mijlocul bocetelor familiei lui, am hotărât că în vecii vecilor nu va mai zâmbi micul Milarepa aşa cum îndrăznise să-mi zâmbească atunci, că niciodată nu va mai izbucni în lacrimi, lacrimi de simpatie, atât de blânde, lacrimi de bogătaş cuprins de milă.

L-am alungat din casa cea mare, i-am silit pe el, pe sora şi pe mama lui, să muncească.

În câţiva ani, mama s-a trasformat într-o bătrână îndoită de şale, ştirbă, cu părul ca iarba uscată, de culoarea cenuşii. Sora trudea ca o slujnică murdară în casele altora. Cât despre Milarepa, acesta îşi pierduse culorile din obraji, slăbise; pletele lui, care altădată îi căzeau în bucle aurii pe umeri, erau acum pline de păduchi şi de lindini. Dar creştea, se făcea băiat frumos.

Aştepta averea mea ca pe ceva ce i se cuvenea, ţinea capul drept, credea în dreptate, îmi zicea unchiule şi nici măcar nu mă trata ca pe un hoţ. Îl uram.

Când a împlinit douăzeci de ani şi a venit să-şi ceară moştenirea cuvenită, a înţeles că nu i-o voi înapoia niciodată. M-a ocărât şi s-a pus pe băut. Localnicii îl adunau beat de prin şanţuri, în zorii zilei. Ajunsese ca ultimul om. În sfârşit, cedase.

A părăsit până la urmă ţinutul nostru.

A dispărut. Ca să fiu pe deplin mulţumit, mai aveam de aşteptat ca sora lui să-şi desfacă picioarele de-a binelea, lucru pe care-l făcea când şi când, atunci când banii căpătaţi de pomană nu-i mai ajungeau.

Fiii mei s-au însurat. Casa mea era plină de nurori gravide şi vesele. Averea mea sporea la fel cum le creştea lor pântecele.

Părea chiar că primăvara era mai verde şi mai lungă. Nevastă-mea spunea că asta e fericirea.

Era în ziua nunţii. Îmi însuram fiul cel mai mic. Treizeci şi cinci de meseni chefuiau în sala mare, când am ieşit afară cu

nevasta ca să le dau porunci slugilor. Oare am făcut bine că am ieşit?

O slujnică a țâşnit afară din grajduri cuprinsă de spaimă.

— Stăpâne, stăpâne, strigă ea, au dispărut caii!

M-am năpustit într-acolo. Despărțiturile grajdului erau pline, dar, în locul cailor, am dat peste o grămadă de scorpioni, păianjeni, broaşte râioase, şerpi şi mormoloci. Totul te ducea cu gândul la magia neagră.

Am alergat să-mi înştiințez oaspeții.

Dar era deja prea târziu.

Armăsarii în rut şi iepele în călduri năvăliseră în sala ospățului şi, într-un vacarm de nechezaturi infernale, armăsarii săreau pe iepe, cu sudoarea curgându-le şiroaie, cu dinții acoperiți de spumă; şi toți caii aceia ridicați în două picioare, scoțând sunete ciudate, nechezând, izbeau cu copitele în pereți şi loveau stâlpii care susțineau casa.

N-a fost nevoie decât de o clipă pentru ca totul să se prăbuşească, bârnele să se năruie, acoperişul să se surpe, iar în pocnetul oaselor zdrobite, în ultimele nechezaturi de rut şi de disperare, un imens nor de praf s-a înălțat.

Apoi s-a lăsat tăcerea, o tăcere rece, solemnă, tăcerea ghețarilor uriaşi în miezul înghețat al iernii.

Treizeci şi cinci de bărbați şi de femei.

Printre care fiii şi nurorile mele. Morți cu toții. Nevastă-mea şi cu mine nu mai aveam nici măcar puterea să strigăm sau să bocim.

De ce nu muriserăm şi noi?

Atunci şi-a făcut apariția Podoabă Albă, țopăind de fericire peste ruine.

— Milarepa, fiule, fii binecuvântat! Ne-ai răzbunat pe toți. Îți mulțumesc că ai învățat în toți aceşti ani lungi magia vrăjilor. Nu mă căiesc că ți-am dat toate avuțiile mele ascunse ca să dobândeşti învățătura cea mai înaltă. Bravo, fiule, îți mulțumesc!

M-am sculat ca s-o omor. Dar sătenii s-au băgat la mijloc.

— Nu te atinge de ea, altfel o va răzbuna.

Toată lumea pierduse pe cineva apropiat în măcelul poruncit de departe de către Milarepa. În fiecare dimineață, se găsea

câte unul care îşi propunea să-i ucidă mama. În fiecare dimineaţă, ne venea tot mai greu să-l stăvilim pe cel furios. Atunci, Podoabă Albă a făcut să circule un răvaş despre care zicea că vine de la fiul ei Milarepa, dar al cărui autor, eram sigur, era chiar ea.

„Mamă, spunea răvaşul, dacă oamenii din ţinut continuă să-ţi arate ură, trimite-mi în scris numele lor şi pe acelea ale familiilor lor. Cu ajutorul vrăjilor, îmi va fi la fel de lesne să-i ucid cum aş da un bobârnac unei fărâme de hrană. Am să-i distrug astfel până la a noua spiţă."

Sătenii au venit să-mi ceară să-i înapoiez mamei lui ogorul cu trei laturi şi au avut grijă de atunci să-i zâmbească sau să se dea la o parte din calea ei.

Deşi eram în vârstă, am început iar să adun avuţie. Firește, nu mai aveam copii cărora să le-o las la moartea mea, dar nu mă gândeam la asta, prins cum eram să pun la loc ce pierdusem.

Vara era minunată. Bătrânii nu-şi aminteau să mai fi avut vreodată o recoltă atât de îmbelşugată. Ne pregăteam s-o secerăm, când, deodată, se ivi un norişor. Micuţ, nu mai mare decât trupuşorul unei vrăbii.

Apoi Milarepa îşi făcu apariţia, urcă pe stânca de deasupra văii şi începu să arunce blesteme.

— Să crăpi, Svastika, şarpe ce eşti, peşte ce eşti, muşcă-ţi coada şi pieri otrăvit de propriul tău venin. Umflă-te! Plesneşte!

Am nevoie de aer! De spaţiu! Nu eşti altceva decât bale de broască râioasă, scuipat de libelulă, bubă cu puroi, scârnăvie împuţită! Nu eşti decât un rahat pe care l-ai făcut singur, un rahat cu chip de om, un rahat cu faţă de cur, un rahat care nu e bun de nimic, fără muşte şi fără viermi, un rahat fără rost, un rahat pe care eu îl trimit la dracu'!

Îi luă martori pe demoni, invocă toţi sfinţii, povesti câte bătăi îndurase din partea mea şi începu să plângă cu lacrimi de sânge.

Atunci, nori groşi, nişte nori imenşi şi nemaipomenit de negri, se adunară pe neaşteptate deasupra văii. Începu să urle, iar norii se sparseră dintr-odată, de parcă ar fi fost

înțepați de strigăt. Grindina se abătu peste ogoare, munții şiroiră de torente, un vânt puternic amestecat cu ploaie smulse tot ce nu luau cu ele valurile. Se terminase cu recoltele, se terminase şi cu oamenii, casele se năruiseră. Doar câțiva săteni, printre care nevasta mea şi cu mine, izbutiră să-şi afle refugiul în peşteri.

Acum câteva zile, mă aflam din nou în cafeneaua unde îmi iau de obicei micul dejun. O contemplam pe femeia cea vagă...

(A, da, cel care vorbeşte e Simon, nu Svastika, Simon, nouă veacuri mai târziu. Acum m-am deprins să fiu mai multe persoane, Simon şi Svastika, aşa m-am deprins să trăiesc două vieți – cea care se desfăşoară în jurul micii cafele negre de pe masa de marmură şi aceea în care mă cufundă adâncul viselor mele. Acum spun „eu" pentru mai multe „euri", asta mă face să mă simt uşor. Când nu eram decât eu, mi se părea că sunt greoi, prins în capcană, legat fedeleş, închis în acest „eu" ca într-o temniță.)

Aşadar, o priveam pe femeia cea vagă în timp ce îi istoriseam povestea lui Milarepa unui vechi coleg de studii, vechi prieten despre care îmi amintesc că a fost bătrân de când îl ştiu, chiar şi pe vremea când avea douăzeci de ani. Mi-a spus, între două fumuri trase din pipa-i sceptică:

— Tu crezi în magie?

Întrebarea îi părea fel de fel esențială ca picioarele şi bazinul pentru mers. Am fost atât de mirat, încât nu i-am răspuns pe loc.

A continuat:

— Cred în furtuna cu grindină, dar nu cred că a declanşat-o un om prin incantațiile lui. Cred în prăbuşirea casei, în nebunia care a pus stăpânire pe cai, dar nu cred în manipularea accidentului de către un magician. Tu ce părere ai?

— Eu? Cine, eu?

— Da, tu, Simon. Ție îți vorbesc!

— Dar eu n-am păreri, eu povestesc.

Mărturisesc că nu ştiam dacă răspunsul meu era idiot sau foarte profund. De altfel, cu cât înaintez în vârstă, cu atât se

estompează granița între extrema prostie şi marea inteligență. La fel ca acea dintre vis şi realitate.

Vechiul meu prieten clipi, meditând îndelung la fraza mea, pritocind-o parcă în străfundul pipei.

Apoi luă un chibrit şi îl scapără scântei, înălță chibritul în fața mea.

— Eu nu cred decât în ştiință. Fizica, chimia sunt de ajuns pentru a explica totul. Aşa că spune-mi, de unde vine flacăra asta?

Era evident că mă lua peste picior.

Am apucat chibritul şi am suflat peste flacără.

— Uite, dacă tu îmi spui acum unde s-a dus flacăra, am să-ți spun şi eu de unde vine.

Pământul îşi vindecă rănile mai repede decât oamenii. Anii au trecut. Mi-am refăcut avutul, ferma, belşugul, dar fiii mei tot morți rămâneau. De îndată ce aveam o zi liberă, îmi luam bâta de ucigaş şi porneam pe munte în căutarea lui Milarepa.

De la tinerețea cu dinți albi până la coama căruntă a bătrâneții, n-am făcut aşadar altceva decât să-l urăsc pe Milarepa. Până ce...

Dar e prea devreme. Trebuie să istorisesc în ordinea cuvenită povestea lui Milarepa, altfel s-ar putea ca data asta să nu fie pusă la socoteală în datoria pe care o am.

A doua zi după vrăjile lui, Milarepa nu-şi mai găsise odihna. Noaptea somnul nu i se mai lipea de gene şi imaginile se întorceau; da, se întorceau toate – chipurile schimonosite de durere, mâinile care se întindeau, mamele care-şi căutau pruncii în valurile învârtejite, se întorceau toate, vuietul apei care îneca plămânii, gândurile chinuitoare din ultimele clipe de agonie...

Milarepa îşi dădea seama că puterea nu-i slujise decât la rău, se simțea cuprins de scârbă față de sine însuşi.

Dori pacea aşa cum setea te face să doreşti apa. Se hotărî să se ducă până la Tchro-ua-lung, la marele Marpa Tălmăcitorul, despre care i se spusese că ar fi singurul în stare să-i vină în ajutor. Străbătând Valea Mestecenilor, socoti de cât timp avusese nevoie pentru a-şi însuşi formulele vrăjilor:

doi ani; îşi spuse atunci că peste un răgaz asemănător, ar putea fără îndoială afla formulele care să aducă fericirea. Se simţea aproape fericit când trecu pragul porţii care ducea la Marele Lama.

Marpa îl aştepta, căci, în timpul nopţii trecute, avusese un vis care îi vestise venirea lui şi care îi dezvăluise că el şi Milarepa erau în comuniune din cursul vieţilor lor anterioare. Îl privi ţintă pe cel sosit, cu ochii lui ca două de boabe de orz.

— Preamărite Lama, o, Mare Marpa.

Sunt un ucigaş neîndurător.

— Dacă eşti ucigaş, nu veni să te învinuieşti dinaintea mea. Păcătuind, nu pe mine m-ai mâniat.

— Îţi ofer trupul meu, cuvântul meu şi inima mea, îţi cer în schimb hrană, veşminte şi învăţătură. Binevoieşte să mă înveţi calea care duce în decursul unei singure vieţi la marea desăvârşire.

Marpa îşi scutură veşmântul de praf, ca şi cum îl supăra ceva. Apoi închise ochii pentru a da răspuns:

— Accept darul trupului tău, al cuvântului tău şi al inimii tale. Dar nu-ţi voi da hrană şi vesminte odată cu învăţătura. Sau îţi dau hrană şi veşminte, iar tu să cauţi învăţătura altuia, sau îţi dau învăţătură, iar tu să îţi cauţi altundeva hrana şi veşmintele. Ori una, ori alta, alege!

— Aleg învăţătura ta.

Marpa începu să-şi scarpine cu furie cotul. Milarepa exclamă cu însufleţire:

— Am să-mi cerşesc hrana şi vesmintele în toată valea.

— Fie, zise Marpa, văzând că-i dă sângele în locul unde se scărpinase. Acum, ieşi din templu şi ia cu tine cartea de magie, mirosul ei face idolii să tuşească.

Primirea pe care i-o făcuse Marele Lama fusese neprietenoasă. Soţia lui, în schimb, se dovedi mult mai ospitalieră şi îi oferi lui Milarepa un castronaş cu supă şi îi arătă un ungher unde să doarmă.

Încă de a doua zi, începu să cerşească din înaltul până în adâncul văii.

Marpa se duse în sfârşit să-i facă o vizită tânărului său ucenic şi îl întrebă ce crime făptuise. Milarepa îi povesti despre

răzbunare, despre vrăjile făcute ca să aducă grindina şi despre distrugere.

— Foarte bine, spuse atunci Marpa, ai să le foloseşti din nou pentru mine. Urcă-te pe vârful de colo şi trimite grindina peste ţinuturile Abrog şi Ling. Apoi pune la cale şi un mic măcel al muntenilor care ocupă trecătoarea Lhobrag.

După ce isprăvi ce avusese de făcut, Milarepa se prosternă în faţa lui Marpa şi îi ceru formula prin care să devină bodhisattva şi să atingă starea de beatitudine.

Marpa se făcu roşu de mânie şi începu să grăiască scuipându-şi parcă vorbele:

— Cum? În schimbul crimelor tale? Vrei formula binelui împotriva săvârşirii răului?

Dar n-ai o fărâmă de demnitate! Nu meriţi nici măcar să mă aplec asupra sorţii tale sau să-ţi adresez cuvântul! Acum du-te şi înapoiază recoltele ţinuturilor Abrog şi Ling, apoi du-te să-i vindeci pe oamenii muntelui. Nu voi accepta să te văd mai înainte de a fi făcut toate astea.

Milarepa pricepu că trebuia să-şi răscumpere fapta. Făcu tot ce îi stătu în putinţă ca să-şi repare nelegiuirile şi se întoarse ca să se înfăţişeze la picioarele lui Marpa.

— Mare Lama, mă căiesc. Dă-mi învăţătura ta.

Marpa începu să se frece pe ceafă. De cum îl vedea pe Milarepa, nu se putea împiedica să se scarpine.

— Mai târziu, mai târziu... Nu te simt copt. Răul e mai uşor de făptuit decât binele, răul e iute, îl săvârşeşti fără trudă, dar e ca un clei din care nu te desprinzi prea uşor.

— Mare Lama, te implor.

— Clădeşte-mi un turn rotund!

— Cum ai spus?

— Am nevoie de un turn rotund. Clădeşte-mi un turn round.

Şi atunci Milarepa, cerşind noaptea de-ale gurii, începu ziua să adune şi să cioplească pietre, săpă temelii, trasă linii, clădi, înălţă... Braţele şi spinarea îi sângerau de trudă, dar turnul creştea. Când acesta fu aproape gata, Marpa veni să-l vadă.

— Ce faci aici?

— Isprăvesc turnul rotund, o, Mare Lama!

— Ai înnebunit? Eu nu ți-am cerut niciodată vreun turn rotund! Dărâmă-l imediat. Şi pune la locul lor şi pietrele şi pământul!

— Dar... Mărite...

— Am zis!

Şi Milarepa îi dădu ascultare. După ce dărâmă tot ce făcuse, după ce aşeză la locul lor de început şi pietrele, şi pământul, se duse să se prosterneze dinaintea lui Marpa.

— Mare Lama, mă căiesc. Dă-mi învățătura ta.

— Fă-mi un turn în formă de semilună.

Fără să protesteze, Milarepa se aşternu pe treabă. Măcar de data asta ştia unde să caute pietre şi pământ. Şi Milarepa, umbla noaptea la cerşit după de-ale gurii şi ziua începu să adune şi să cioplească pietre, săpă temelii, trasă linii, clădi, înălță... Brațele şi spinarea îi sângerau de trudă, dar turnul se ridica. Atunci când acesta fu aproape gata, Marpa veni să-l vadă.

— Ce faci aici?

— Clădesc turnul în formă de semilună, Mare Lama, acela pe care mi l-ai cerut.

— Cum aş fi putut eu să îți cer un lucru atât de lipsit de noimă? Dărâmă urâțenia asta imediat. Şi pune la locul lor şi pietrele şi pământul!

— Dar... Mărite...

— Am zis!

Milarepa simți că-i vine să plângă, dar mâinile şi spatele lui, zdrelite de blocurile de granit, îl făcură să plângă sânge în loc de lacrimi. Se supuse încă o dată, puse la loc şi pământul, şi pietrele.

Dimineața, Marpa intră în chilia lui şi se uită la el zâmbind blajin.

— Am cugetat, Milarepa. Fă-mi un turn în trei muchii.

— Eşti sigur că asta vrei, Mare Lama?

Marele Lama începu să se scarpine, de parcă Milarepa ar fi fost un purice sau un tăun, ceva neînsemnat şi, cu toate astea, greu de îndurat.

— Am eu oare obiceiul să spun prostii?

Şi Milarepa, umblând noaptea la cerşit după de-ale gurii, ziua începu să adune şi să cioplească pietre, săpă temelii, trasă linii, clădi, înălță... Brațele şi spinarea îi sângerau de trudă, dar turnul se ridica. Trupul lui era tot o rană. Uneori, la căderea nopții, soția lui Lama venea pe furiş să-i aducă alifii, ca să-şi ungă rănile, şi câte un castronaş cu supă.

Când Milarepa termină de înălțat turnul în trei muchii, se duse vesel să-i dea de veste Marelui Lama.

— Mare Lama, am isprăvit turnul în trei muchii. Dă-mi învățătura ta.

— Ce smintească! Dărâmă construcția asta fără rost. Şi pune la locul lor şi pietrele, şi pământul!

— Dar... Mărite...

— Am zis!

Marele Lama nici măcar nu-şi ridică pleoapele vineții ca să se uite la Milarepa.

— Mă oboseşti, Milarepa, dacă ai şti cât mă oboseşti... Chiar nu pricepi nimic?

— Nu, Mare Lama, nu pricep nimic. Văd doar că ai fi gata să ajuți pe oricine, să dai formula fericirii celui mai neînsemnat câine de pripas plin de purici care s-ar înfățişa dinaintea ta, numai mie nu.

Când auzi cuvântul „purici”, Marele Lama începu iar să se scarpine.

— Eşti cumva beat?

Deschise ochii ațintindu-şi-i asupra lui Milarepa. Pe dată, mâna lui dreaptă se agită şi mai tare scărpinându-şi coapsa stângă.

— Mi-e milă de tine. Clădeşte-mi un turn alb cu nouă caturi, cu vârf țuguiat şi împodobit. Pe acesta nu-l vei mai dărâma. Când îl vei isprăvi, îți voi spune taina.

Iar Milarepa, cerşind noaptea de-ale gurii, începu ziua iar să adune şi să cioplească pietre, săpă temelii, trasă linii, clădi, înălță... Brațele şi spinarea îi sângerau de trudă, dar turnul creştea. I se păruse a înțelege că această nouă propunere a lui Lama cuprindea mai multe făgăduieli decât cele de dinainte.

Când în sfârşit, după mai multe luni, înălţase turnul alb cu nouă caturi şi cu vârf ţuguiat, veni să-şi capete răsplata trudei.

Dar Lama se aruncă asupra lui, îl apucă de păr, îi trânti câteva palme zdravene şi-l dădu cu capul de pereţi. Fără să fi avut timp să se apere, Milarepa se pomeni plin de sânge, cu chipul învineţit, azvârlit pe jos, deasupra lui aţinându-se un om care-i pândea ameninţător cea mai uşoară mişcare a pleoapelor ca să-l ia din nou în primire.

— Eşti un dobitoc, Milarepa, cel mai mare neghiob care s-a urcat vreodată până la această mănăstire! Tu chiar nu pricepi nimic? Crezi că poţi cumpăra totul cu forţa neroadă a muşchilor? Şi mai crezi cumva că un turn, fie el rotund, pătrat, în formă de semilună, octogonal sau cu nouă caturi, te poate aduce pe drumul înţelepciunii? Dar ai capul mai tare decât orice piatră de pe drum!

Şi, cuprins din nou de furie, se apucă iarăşi să-l lovească. Călugării fură nevoiţi să intervină pentru a-l scăpa pe Milarepa de loviturile Marelui Lama.

Soţia lui Marpa veni noaptea să-l oblojească.

— Ciudat lucru, zise ea. De ce doar ţie nu primeşte să-ţi destăinuie formulele? Nu ştiu. Mie îmi spune totuşi că tu eşti fiul lui drag... Poate că vrea să-i aduci daruri, ca oricine altcineva? Am să-ţi dau câte ceva din ce am eu. Un bulgăre de unt, o oală mică din aramă şi mai ales smaraldul ăsta, despre care mi s-a zis că e de mare preţ.

Când, a doua zi, Milarepa îşi înfăţişă darurile înfăşurate într-o ţesătură din mătase, Lama îl alungă lovindu-l cu piciorul.

— Toate aceste lucruri mi-au fost deja dăruite! Nu vreau să-mi dăruieşti propriul meu avut în chip de plată! Dacă ai ceva să-mi dăruieşti, trebuie să-l fi câştigat tu însuţi.

— Mărite Marpa, eu am să plec. În loc de învăţătură am căpătat doar insulte şi lovituri, mi-am istovit puterile.

— Unde pleci? Când ai sosit aici, mi-ai dăruit pe dată trupul, cuvântul şi inima ta. Îmi aparţii. Ţi-aş putea tăia trupul, cuvântul şi inima în sute de bucăţele. Eşti al meu prin legământ.

Şi Milarepa rămase. Şi îşi spuse că nicicând în această viaţă nu va putea ajunge la desăvârşirea lui Buddha.

Îmi place mult această parte a poveştii – în sfârşit, lui Svastika îi place mult. Dar şi mie. Nu e nimic mai întristător decât ticăloşii care se convertesc şi ajung la izbândă în bine la fel de uşor ca în rău. Campionii sfinţeniei mă deprimă.

De fapt – zic de fapt, dar asta n-are nici o legătură – femeia cea vagă a dispărut într-o bună zi. Poate că s-a făcut nevăzută odată cu norul ei de fum... Nu am fost chiar aşa de trist, dar m-am înfuriat când chelnerul a pretins că nu existase niciodată vreo-femeie-vagă-pierdută-într-un-nor-de-fum-de-ţigară pe bancheta din fundul sălii! Asta nu mi-a căzut prea bine, pentru că eu credeam că memoria şi simţul de observaţie fac parte din caracteristicile profesionale ale unui chelner bun. Cât despre vechiul meu prieten cu pipa lui sceptică, şi el a pretins că femeia aceea nu existase niciodată.

— Era o iluzie! Era evident o iluzie.

— Fără îndoială, i-am răspuns eu. Însă deosebirea dintre tine şi mine e că eu văd iluziile.

Milarepa, retras în chilia lui, convins de propria-i neputinţă, cugeta:

Pe vremea când săvârşeam răul, aveam de-ale gurii şi daruri de oferit. Acum, când am ajuns să-mi practic religia, nu mai am nimic al meu. De-aş avea măcar jumătate din aurul pe care l-am dat ca să fac rău, aş începe iniţierea şi învăţătura secretă. Religia le e interzisă celor săraci.

Nemaicrezând în făgăduielile lui Lama, se hotărî să-şi pună capăt zilelor. Pregăti un castronaş cu otravă.

Deoarece în trupul ăsta de acum, trupul lui Milarepa, nu voi obţine niciodată învăţătura, deoarece nu reuşesc altceva decât să fac greşeli peste greşeli, o să mă omor. Trag nădejde să renasc în lumea de dincolo într-un trup demn de a fi călugăr.

Soţia lui Lama îl opri.

— Atenție, Milarepa. Nu există greşeală mai mare decât să-ți tai singur firul vieții.

Cu o asemenea karma, n-ai s-o mai scoți niciodată la capăt şi ai să sfârşeşti în chip de purice sau de muscă.

Atunci când Lama află că Milarepa, abătut, nu avea curajul să moară, dar nu mai avea nici dorința să trăiască, zâmbi şi ceru să-i fie înfățişat. Pentru întâia oară se uită la el fără să se mai strâmbe sau să se scarpine şi îi spuse blând:

— Deocamdată, totul s-a petrecut cum se cuvine. Nu putea fi altfel. Nu există prefăcătorie în niciunul din noi. L-am pus doar la încercare pe vechiul magician care erai ca să te purifici de păcate. Nu mi-a fost uşor să fiu atât de aspru; dacă m-aş fi lăsat curpins de milă, ca soția mea, te-aş fi învăluit într-o îngăduință sinceră, dar stearpă; mila nu îngăduie nimănui să se îndrepte. Fiecare turn construit de tine a fost un mare act de credință. N-ai dat niciodată greş. Acum te primesc şi îți voi da învățătura mea. O să ne închidem în meditație şi o să gustăm fericirea.

Mi-a tăiat părul. Aveam în sfârşit dreptul să umblu cu creştetul neted şi cu capul rotund care exprimă simplitatea şi renunțarea.

— Milarepa, adevăratul tău nume mi-a fost revelat de maestrul meu Naropa, în visul pe care l-am avut înainte de sosirea ta.

M-a numit Mila Strălucire de Diamant.

M-a legat prin jurământul de novice şi mi-a poruncit ca, dincolo de suferințele mele, să mă oblig să-i ajut pe ceilalți, apoi, mai târziu, după moartea mea, să revin pe pământ de câte ori va trebui spre a-mi continua sarcina. Voia să facă din mine un adevărat bodhisattva.

Scuzați-mă, mă tem că am spus „eu”...

Am spus într-adevăr „eu”, nu e aşa? Am spus „eu, Milarepa”?

Da, sunt sigur că aşa am spus...

Ciudat, există întotdeauna un moment al povestirii în care încep să spun „eu” pentru Milarepa. „Eu, Milarepa”... Nu, ce glumă! Ne lăsăm mereu contaminați de poveştile pe care le

spunem. Tot călătorind între Simon şi Svastika, între Svastika şi Milarepa, uit ce nume am, îmi uit identitatea, rătăcesc sacul ăsta de deprinderi şi reflexe care poartă numele de „eu”. Călătoresc mai uşor.

Asta are vreo importanță?

În sfârşit, dacă o iau de la capăt, corectați voi.

Marele Lama Marpa pregăti de-ale gurii şi-l duse pe Milarepa în vechiul bârlog al tigrilor, în scobitura povârnişului dinspre miazăzi. Umplu cu ulei o lampă de pus pe altar, o aprinse, apoi o aşează pe creştetul ucenicului său.

— Cugetă zi şi noapte, fără să te ridici.

Dacă te-ai mişca vreodată, ai stinge lampa şi ai rămâne în beznă.

— Mi-ar rămâne lumina zilei.

— Nu ți-ar rămâne nimic, pentru că am să zidesc deschizătura.

Şi Marpa închise chiar el ieşirea din grotă cu cărămizi şi cu mortar.

Am cugetat astfel, zi şi noapte; fără să mă clintesc; nu mai țineam socoteala ceasurilor şi nici a săptămânilor, spiritul meu se adâncea în meditație, timpul nu mai exista pentru mine. Descopeream că nu eram singur când eram foarte singur; singurătatea mi se umplea cu demoni, porniri, amintiri, dorințe; mişunau de peste tot; aveam poftă să mă mişc, să mă ridic, să plec, să fug din mine însumi; eram un rege aflat mereu în luptă cu răzmeriţele şi răzvrătirile, un rege slab, amenințat. Uneori, mă cuprindea pacea, o lumină tăcută ca a zorilor în bezna mea.

Deodată, glasul iubitului Lama mi-a grăit prin zid:

— Sparge zidul, fiule. Distruge poarta chiliei şi vino să te odihneşti lângă mine. Ai petrecut unsprezece luni fără să-ți laşi locul să se răcească.

M-am ridicat anevoie şi am început să desprind cărămizile. Dar m-am oprit: dacă Lama avea să-şi schimbe iarăşi părerea?

— Te aştept fiule, te aştept, repetă Marpa.

— Nu vii? Şopti şi soția lui.

Am spart zidul şi am dat din nou de căldura soarelui. Marele Lama părea fericit să mă revadă.

— Ei, ce te-am învăţat în cursul acestor unsprezece luni?

Într-adevăr, ce mă învăţase oare? Ce reţinusem, în cursul acestor unsprezece luni, din învăţătura Marelui Lama absent?

Înţelesesem că repetarea formulelor nu înseamnă nimic; doar străduania dă roade.

Pricepusem că binele cere mai multă voinţă decât răul. Mai pricepusem de asemenea că trupul meu e o corabie fragilă: dacă îl împovărez cu crime, se scufundă; dacă îl uşurez practicând detaşarea, mărinimia, uitarea de sine, mă duce la ţintă. Mai înţelesesem că înainte eu nu eram om, ci doar o fiinţă cu două picioare, uşor păroasă şi înzestrată cu limbaj articulat; umanitatea îmi apărea abia la capătul drumului. Era departe, era o ţintă. Voi izbuti oare să devin vreodată om?

Mi-am continuat ucenicia pe lângă Marpa.

Dar într-o noapte, un vis m-a trimis îndărăt în ţinutul copilăriei mele, şi, când am ieşit din vis, perna mi-era udă de lacrimi, iar eu eram cuprins de dorinţa nestăvilită de a o revedea pe mama, de a-mi revedea sora şi casa părintească. I-am vestit Marelui Lama că trebuie să mă întorc la Kyagnatsa.

Pentru prima oară, Marpa a început să plângă:

— Dacă pleci, Mila, eu nu te voi mai vedea niciodată.

— Ba da, Mărite, vreau doar s-o găsesc pe mama. Apoi, mă voi întoarce la mănăstire.

— Ştiu prea bine că nu te vei reîntoarce. Mai rămâi câteva zile, ca să-ţi destăinui ultimele taine. Apoi vei pleca să-ţi împlineşti soarta.

Şi Marele Lama îmi destăinui ultima sa învăţătură. Am crezut c-o înţeleg, dar viaţa mea de mai apoi mi-a arătat că nu prinsesem decât zarva, cuvintele; doar memoria o reţinuse, nu şi trupul, nu şi sufletul meu.

În cea din urmă zi, în curte, în mijlocul tuturor ucenicilor ghemuiţi pe jos, Marpa a făcut să se ivească nişte forme: clopotul diamant, Roata Dharmei, lotusul, paloşul şi cele şapte curcubee... Am înţeles atunci că Lama atinsese natura unui Buddha, unui iluminat. M-a cuprins o nesfârşită bucurie.

— Vino diseară să dormi alături de mine, mi-a spus Marpa.

Şi am petrecut noaptea alături de învăţătorul meu.

Dimineaţa, soţia lui intră în încăpere, tânguindu-se. El o primi aspru, de parcă nu înţelegea rostul lacrimilor ei.

— Milarepa ne părăseşte, dar ăsta nu e motiv de plâns. Ceea ce te poate face să plângi e gândul că toate făpturile pot deveni Buddha, dar că ele nu ştiu acest lucru şi mor în durere, fără ideal. Dacă pentru asta plângi, atunci trebuie să plângi întruna, zi şi noapte.

— Nu suport să văd că fiul ne părăseşte în viaţă fiind.

Şi se porni să plângă şi mai abitir. Am început şi eu să plâng în hohote. Până şi Lama avea ochii umezi, dar zâmbea, luminat parcă de bucurie.

— Nu fi atât de aspru ca mine cu viitorii tăi ucenici. Nimeni nu ar îndura ceea ce ai îndurat tu.

Acestea au fost ultimele sale cuvinte.

După cum o cere tradiţia, înainte de a-l părăsi, mi-am pus capul sub piciorul lui, apoi m-am îndepărtat.

Am mers timp de mai multe săptămâni cerşindu-mi hrana şi am ajuns în valea Kyagnatsa. Din trecătoare, mi-am văzut jos, în vale, casa cu cele patru coloane şi opt bârne, plină de crăpături ca urechile unui măgar bătrân; ploaia picura înăuntru; ogorul meu în trei laturi era năpădit de buruieni.

Mă îmboldea dorinţa să alerg într-acolo. Dar inima îmi bătea prea tare. Mă temeam să n-o sfâşie bucuria sau tristeţea.

Am adăstat.

Când soarele s-a făcut roşu, m-am hotărât să cobor.

Am intrat în casă.

Ploaie şi ţărână căzuseră peste cărţile sfinte. Păsările îngropaseră câteva tomuri sub găinaţul lor; în celelalte, îşi făcuseră culcuş şobolanii. M-am apropiat de vatră.

Acolo, în cenuşa amestecată cu pământ, creşteau şi se căţărau nişte plante; alături se afla o grămăjoară de oseminte albite şi fragile. Am înţeles că erau oasele mamei mele.

Gândindu-mă la ea, mi-am pierdut cunoştinţa.

A dori prea multe îţi tulbură sufletul.

Dorisem prea mult s-o văd. Setea aceea mă chinuise săptămâni în şir. „O minte care ar şti să-şi afle mulţumirea, să-şi limiteze dorinţa de a întâlni, mintea aceea ar fi a unui învăţător.” Vorbele lui Lama îmi răsunau în urechi. Aveam nevoie de ele.

„Nimic nu e veşnic, nimic nu e real.” Ce aveam în jurul meu? Doar ruine. Şi oseminte. Ceea ce fusese nu mai era. Fusesem fiul mamei mele şi nu mai eram. Casa asta fusese casa mea şi acum nu mai era. Oamenii şi stâncile dispar la fel de uşor ca norii şi ca vântul. Întâlnirea noastră, întâlnirea dintre mama şi mine, totul fusese o amăgire. Despărţirea noastră, o altă amăgire.

Am rămas în contemplaţie şi am văzut limpede că tatăl meu şi mama mea erau eliberaţi de durerea transmigraţiei sufletelor.

Şapte zile s-au scurs până să ies din meditaţie. Mi-am adunat cărţile într-o boccea.

Oasele mamei le-am luat cu mine înfăşurate în poalele veşmântului. De îndată ce m-am ridicat în picioare, suferinţa m-a doborât iarăşi; eram copleşit de durere, mă clătinam. Am priceput că eram departe de Buddha.

Ţineam prea mult la lucruri.

Nu renunţasem la nimic.

Trebuia de acum să mă retrag în pustie.

Milarepa se duse într-o peşteră ca să mediteze. Pe atunci am dat de urma lui. Vorbesc despre mine, Svastika, unchiul.

Mă dusesem să cercetez dacă păstorii noştri aveau grijă cum se cuvine de păşuni.

Tocmai îmi făceam socotelile în cort, când un cerşetor îşi vârî capul pletos înăuntru.

— Faceţi-vă milă şi pomană cu un pustnic. Am să mă rog pentru voi.

L-am recunoscut pe dată.

— Neisprăvitule, şterge-o de aici! Cum de cutezi să mi te mai înfăţişezi după tot răul pe care l-ai făcut aici?

Începu să se apere pretinzând că noi, unchiul şi mătuşa lui, eram cei care i-am furat avutul, lăsându-l sărac lipit şi

împingându-l la râu. L-am alungat cu bâta, apoi am asmuțit câinii asupra lui.

M-am năpustit în sat ca să-i povestesc totul nevestei mele. Nici nu terminasem bine, că l-am şi auzit pe Milarepa bătând la uşa noastră.

— Nu te clinti, i-am spus nevestei, am să mă descotorosesc eu de el.

Am coborât luându-mi arcul şi săgeţile.

Am pus să se deschidă poarta cea mare şi l-am ochit.

— Unchiule, voiam să-ți dau ogorul meu în folosință pentru un pumn de făină şi ceva mirodenii.

În jurul meu se auziră şoapte: fiecare găsea că propunerea era cu adevărat nobilă şi dreaptă, fiecare credea că trebuia să cad la învoială. Numai că eu nu sufeream să gândească alții în locul meu. Mi s-au umflat venele de mânie. Am început să spumeg de furie. Inima mi-a cedat.

Abia de-mi amintesc ultimele luni, cele din urmă luni petrecute în trupul lui Svastika. Eram foarte bolnav, neînstare să mă țin pe picioare; eram, după cum ziceau ei cu delicatețe, foarte slăbit... Dacă măcar ar fi avut dreptate! Slăbit... Existau totuşi două lucruri înlăuntrul meu care nu slăbeau deloc: ura pentru Milarepa şi teama de moarte.

Milarepa se retrăsese dincolo de orice ținut locuit, într-o peşteră din piatră albă.

Aşezat pe o mică rogojină aspră, stătea în contemplație, cu picioarele legate cu o funie folosită de cei ce meditează şi nu se mai hrănea decât cu urzici. Trupul i se scobi precum un schelet şi căpătă culoarea urzicii; până şi părul de pe trup i se făcu verde, de parcă ar fi fost un cadavru. Nu avea alt veşmânt decât o fâşie de pânză găurită petrecută peste mijloc: se împuținase de nu mai rămăsese aproape nimic, astfel că i se spunea omul de bumbac. Faima de mare sfânt eremit îi înconjura sihăstria. Ucenicii se înghesuiau să-l vadă. Tot ce auzeam despre el îmi făcea mai rău decât o sută de mii de împunsături de lance.

Restul zilelor sau nopților mele – căci nu le mai desluşeam – era tulburat de frica de moarte. De fapt, nu moartea mă neliniştea, o, nu, ci frica de a pierde tot ce agonisisem într-o

viață de om, turcoazele, vasele de preț, mătăsurile, atlazurile, aurul, cerealele, pământurile, păhăruțul meu de tchang.

Toate astea aveau să încapă pe alte mâini, mâini nepricepute, nevolnice, odioase, mâini care nu le meritaseră. Moartea era un furt. Adesea, în toiul nopții, mă ridicam în așternut și urlam: „Hoțul! Prindeți hoțul!" Cei din jur socoteau că mă adresam lui Milarepa, dar eu după moarte strigam, moartea care aștepta să mă jefuiască, liniștită, sigură de ea, de neocolit, hoața aia cu chipul ascuns, care pătrunsese de multă vreme în casa vieții mele și care, vicleană, își aștepta ceasul. În preajma patului meu, pitulată în odaie, mă sfida, făcea să mă treacă toate sudorile, mă arunca din suferință în durere, mă deșteptam fără să mai lipesc geană de geană, încet, sigur, pentru că ea știa că avea să pună gheara pe toate, pe trupul meu, pe timpul meu, pe veșmintele mele, pe avuțiile mele. Prindeți hoțul!

Cu cât mă temeam mai tare de moarte, cu atât îl uram mai mult pe Milarepa. Gândul la moarte și cel la Milarepa se legau.

Omul de bumbac știuse să se desprindă de toate, de tot ce eu nu voiam să părăsesc.

Cu siguranță că apărea tare nenorocit în ochii celor bogați, urât în ochii fetelor, slab în ochii celor puternici, dar eu știam că așa cum era el, cu oasele împungându-i pielea precum ceara la culoare, era profund fericit, el, omul de bumbac care nu ținea la nimic, nici măcar la zdreanță care i-ar fi putut ascunde sexul – căci se povestea că umbla complet gol. Verde și gol.

Verde și gol... așa voi fi în mormânt. Și cu toate astea, știam că viu cu adevărat era Milarepa, iar eu aveam să fiu mortul.

Nu ți se poate dărui ceva mai crud decât o luciditate care ia forma urii. În cele din urmă ceasuri pe care le-am petrecut în ținuturile Tibetului, în așternutul durerii mele, întrezăream în sfârșit înțelepciunea.

Ea căpăta forma aceluia pe care-l uram din toată ființa mea, împotriva căruia mă înverșunasem toată viața.

Mi-amintesc încă de ultima mea suflare: nu era șoapta părerii de rău, nu, era urletul urii.

Unchiul Svastika moare. De veacuri rătăceşte din trup în trup şi a sfârşit prin a se instala în mine, Simon, ciocănind într-o noapte la uşa viselor mele. În fine, când spun „a sfârşit", este, nu-i aşa, din pricină că trag nădejde că mă apropii, eu, Simon-Svastika, de cea de-a suta mia oară... Căci, după socotelile mele... În sfârşit, o să vedem...

Ceea ce unchiul Svastika n-a ştiut niciodată, e că mătuşa, de îndată ce trupul bărbatului ei s-a răcit, a pus ceva merinde pe spinarea unui iac şi s-a dus la stânca cea albă unde-şi avea sălaşul nepotul ei.

Milarepa şedea cufundat în meditaţie alături de sora lui care venise până la urmă să i se alăture, după ce o viaţă întreagă fusese prostituată. Mătuşa nu cuteză să treacă puntea ce ducea la intrarea în peşteră.

— Milarepa, sunt cuprinsă de căinţă. Unchiul tău a murit în chinuri îngrozitoare. Am înţeles că toată viaţa noastră am umblat pe un drum greşit. Milarepa, poţi să mă ajuţi? Cred că am nevoie de tine.

Sora se ridică atunci şi îi aruncă mătuşii vorbe de ocară. Se întoarse cât mai în urmă în trecut şi spuse că toată nefericirea familiei ei venea de la unchiul şi de la mătuşa.

— Care nefericire? întrebă Milarepa. Eu sunt fericit cum nu am mai fost niciodată. Am învăţat să mă îndepărtez de mine însumi, să simt deşertăciunea lucrurilor şi să mă rog pentru soarta celorlalte făpturi.

— Milarepa, reluă sora, din pricina lor am fost noi despărţiţi, din pricina lor a murit mama, din pricina lor am cerşit noi toată viaţa.

— Nu văd nimic umilitor în cerşit.

— Milarepa, imploră mătuşa, îţi cer iertare.

— Treci puntea.

— Nu, nu mă învoiesc, strigă sora. Să se întoarcă la ea acasă!

— Hai, n-o asculta pe sora mea şi treci puntea.

— N-am s-o primesc pe mătuşa!

— Surioară, cei ce sunt plini de dorinţe şi de pizmă nu pot face nimic pentru ceilalţi. Şi nu fac nimic folositor nici pentru

ei înşişi. E ca şi cum un om luat la vale de un torent ar vrea să-i salveze pe ceilalţi. Vino, mătuşă, te aşteptăm.

— Mulţumesc, nepoate.

— Eu nu sunt nepotul tău. Am fost, dar nu mai sunt. Micul Milarepa e departe, a rămas hăt în urmă, într-un trecut de carne şi de sânge care nu mă mai priveşte. Nu mai am familie născută din sămânţă bărbătească, singura mea familie e omenirea.

I-am dat lecţii privitoare la legea cauzelor şi efectelor. Mătuşa mea s-a convertit cu inima şi cuvântul, a devenit o pustnică, ocupându-se de propria ei mântuire prin practicarea religiei şi prin meditaţia asupra formulelor.

Făceam progrese.

Ziua îmi schimbam trupul după voie, luând nenumăratele forme pe care mi le oferea închipuirea, zburam prin spaţiu.

Noaptea, în vise, puteam încă şi mai bine explora universul, cercetând toate stâncile, toate pădurile şi întreg văzduhul, luând toate înfăţişările animale, vegetale sau minerale, trecând de la apă la flacără, de la un nor la un biet chiţcan.

Însă mă îndoiam că sunt folositor. Am vrut să mă duc la Techu-bar-la, potrivit prezicerii lui Marpa. Am părăsit stânca albă luând cu mine oala în care-mi fierbeam urzicile. Dar, slăbit de privaţiuni, piciorul meu acoperit de gunoaie a alunecat pe prag şi am căzut. Toarta oalei s-a spart. Oala s-a rostogolit de-a lungul pantei. Am alergat s-o opresc. S-a sfărâmat de o pietricică. Din oala sfărâmată a sărit doar o grămăjoară verde având forma oalei: era ce se adunase de pe urma urzicilor.

Am privit îndelung grămăjoara vezuie.

Avusesem o oală şi-n aceeaşi clipă n-o mai aveam. Nu mai rămâneau de pe urma ei decât bruma iluzorie de ierburi putrezite. Nimic nu e veşnic pe lumea totul poartă pecetea vremelniciei.

Am început să plâng în hohote. Credeam că mă detaşasem de toate lucrurile, dar iată că oala aceea, atât de neînsemnată, era pentru mine o avuţie; oala aceea, atât de râvnită, devenise

pentru mine un stăpân; iar în clipa în care se sfărâmase, îşi mai asigurase încă o dată dominaţia asupra mea, din moment ce pusese stăpânire pe emoţiile mele. Ea îmi aparţinea, dar eu îi aparţineam încă şi mai mult.

Acum, că sfărâmasem oala de lut, ce aveam să fac cu grămăjoara de urzici care luase forma vasului?

Am păşit peste ea.

Montmartre e frumos în seara asta.

Parisul e un decor. Tibetul, un alt decor.

Vântul ar trebui să umfle mai des pânzele decorurilor ca să freamăte printre ele adierea neantului. Îndărătul imaginii se înfioară vidul. Dacă am putea prinde ascunzişurile cele mai tainice, bezna culiselor la nesfârşit... Nimic nu mai are importanţă când ştii că totul nu e decât amăgire.

Neantul...

Milarepa îi învaţă pe oameni înţelepciunea pornind de la neant, de la nimicnicie.

— Să cugetăm la ridicolul condiţiei umane, să ne dăm seama de adânca noastră nefericire, s-o luăm în derâdere şi să ne înduioşăm. Mila înlătură deosebirea dintre sine şi ceilalţi; mila te face mărinimos. Cel ce este mărinimos mă va găsi. Iar cel care mă va fi găsit, acela va fi Buddha.

Cu anii, Milarepa ajunse să nu mai vorbească, doar cânta.

— Trebuie să vă amuţiţi eul. Renunţarea dă roade bogate.

Cânta, cânta mereu, nu contenea să cânte. Alcătui astfel o sută de mii de cântece.

— Cred că am dat uitării totul. Izolându-mă în grotele mele cocoţate sus pe munte, am dat uitării lumea comună a simţurilor, părerea fraţilor şi a vecinilor mei.

Pierzându-mi ştiinţa, am dat uitării amăgirile ignoranţei. Cântând doar cânturi de iubire, am dat uitării disputele. Străduindu-mă să învăţ blândeţea, am dat uitării deosebirea dintre mine şi ceilalţi.

Se apleca spre Retchung-Pa, discipolul preferat, şi îi spunea:

— Îmbătrânesc, Retchung, trupul ăsta crapă. Curând am să-ți arăt semnele viitoarei mele migrări, am să-ți arăt semnele bătrâneții şi ale morții.

Şi aşa făcu.

Milarepa ajunse bătrân. Era de-acum pregătit să moară, aşa cum fructul copt e pregătit să cadă.

Într-o zi, se hotărî s-o facă.

Îl găsiră rece, țeapăn. Îl crezură mort.

Discipolii înălțară rugul, îl întinseră deasupra şi apropiară flacăra. Dar focul nu voia să se aprindă. Încercară de zece ori, de douăzeci de ori, dar lemnul rezista precum apa.

Căci trebuia ca discipolul preferat, fiul lui, să fie acolo. Când Retchung sosi, Milarepa îi zâmbi şi îl îmbrățişa.

— Voiam să mă vezi murind. Nu puteam să plec decât fiind sigur că mi-am semănat toate semințele.

Se întoarse spre discipoli.

— Sub semnul adevărului cel de pe urmă, nu există spirit în meditație, nici obiect al meditației, nu există înțelepciune absolută, nu există trupul lui Buddha. Nirvana nu există, toate astea nu sunt decât vorbe, un fel de a spune.

Spuse acestea şi rămase nemişcat.

Astfel, ajuns la vârsta de optzeci şi patru de ani, în a paisprezecea zi a ultimei luni din iarna lepurelui de lemn, sub a opta constelație lunară, la răsăritul soarelui, în anul 1115 din calendarul nostru, Maestrul Mila Strălucire de Diamant, Vajra cel Zâmbitor, arătă semnele morții.

Să pleci din vid. Să te întorci la vid.

Să fie oare seara asta a suta mia oară?

Să fie ultima oară când Svastika va fi povestit despre destinul nepotului său căruia nu a ştiut să-i fie frate?

De fiecare dată, îmi dau seama că sunt mai puțin nerăbdător să ajung la capătul povestirii. De fiecare dată, mi-e tot mai teamă.

Să fie cu adevărat ultima oară?

Astăzi va fi oare ultima mea zi?

Profeția spune că n-o voi şti decât atunci când se va fi lăsat bezna...

Beznă.